

## SPIS TREŚCI

|                                                                                            |           |
|--------------------------------------------------------------------------------------------|-----------|
| <i>Jerzy Duszyński</i>                                                                     |           |
| <b>WPROWADZENIE</b>                                                                        | <b>9</b>  |
| <br><i>Małgorzata Kossowska, Natalia Letki, Tomasz Zaleskiewicz, Szymon Wichary</i>        |           |
| <b>CZĘŚĆ PIERWSZA</b>                                                                      |           |
| <b>CZŁOWIEK W OBŁICZU PANDEMII</b>                                                         | <b>17</b> |
| <br>Rozdział 1                                                                             |           |
| <b>PERSPEKTYWA INDYWIDUALNA</b>                                                            | <b>23</b> |
| 1.1. Człowiek jako problem lub człowiek jako rozwiązanie                                   | 23        |
| 1.2. Psychologiczne doświadczenie pandemii: niepewność i lęk                               | 25        |
| 1.2.1. Lęk przed zachorowaniem i lęk przed śmiercią                                        |           |
| – specyficzne rodzaje lęku pojawiające się w pandemii                                      | 27        |
| 1.2.2. Podatność na lęk i różnice indywidualne w doświadczaniu lęku                        | 32        |
| 1.2.3. Strategie radzenia sobie z niepewnością i lękiem                                    | 36        |
| 1.3. Emocjonalne mechanizmy związane z zagrożeniem                                         | 40        |
| 1.4. Mechanizmy poznawcze związane z zagrożeniem                                           | 45        |
| 1.5. Optymizm                                                                              | 48        |
| 1.5.1. Znaczenie optymizmu dla samoregulacji i relacji społecznych w kontekście zagrożenia | 49        |
| 1.5.2. Nierealistyczny optymizm i pozytywne złudzenia                                      | 53        |
| 1.6. Percepcja ryzyka                                                                      | 57        |
| 1.6.1. Ocenianie ryzyka                                                                    | 58        |
| 1.6.2. Dualny model percepcji ryzyka – rola emocji i czynników poznawczych                 | 61        |
| 1.6.3. Specyficzne efekty lęku i wiedzy w percepcji ryzyka                                 | 63        |
| 1.6.4. Percepcja ryzyka a podejmowanie działań zabezpieczających                           | 66        |
| 1.7. Procesy decyzyjne w sytuacji zagrożenia                                               | 68        |
| 1.7.1. Kompromisy w podejmowaniu decyzji                                                   | 71        |
| 1.8. Zaufanie do ekspertów                                                                 | 75        |
| 1.9. Szczepienia sposobem na radzenie sobie z pandemią                                     | 78        |
| <br>Rozdział 2                                                                             |           |
| <b>PERSPEKTYWA GRUPOWA</b>                                                                 | <b>83</b> |
| 2.1. W kryzysie ważna jest grupa                                                           | 83        |
| 2.2. Uleganie, naśladowanie, podążanie czyli jak oddziaływać na grupy                      | 88        |
| 2.3. Współpraca: orientacja wspólnotowa i indywidualistyczna                               | 93        |
| 2.4. Gdy brakuje przywiązania do grupy                                                     | 96        |
| 2.5. Zachowania zbiorowe – protesty                                                        | 98        |
| 2.6. Percepcja nierówności społecznych                                                     | 102       |

## Rozdział 3

|                                                                                    |     |
|------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| POZIOM SPOŁECZNY .....                                                             | 107 |
| 3.1. Zaufanie instytucjonalne .....                                                | 107 |
| 3.1.1. Źródła zaufania do instytucji .....                                         | 109 |
| 3.1.2. Zaufanie oparte na ocenie .....                                             | 110 |
| 3.1.3. Zaufanie do instytucji politycznych .....                                   | 110 |
| 3.1.4. Zaufanie do instytucji publicznych .....                                    | 114 |
| 3.1.5. Sprawiedliwość proceduralna .....                                           | 115 |
| 3.1.6. Zaufanie instytucjonalne w kontekście kryzysu .....                         | 116 |
| Postrzeganie ryzyka .....                                                          | 116 |
| Kryzys militarny lub terrorystyczny .....                                          | 118 |
| Kryzys ekonomiczny .....                                                           | 119 |
| Kryzys naturalny .....                                                             | 119 |
| Pandemia .....                                                                     | 120 |
| 3.1.7. Zaufanie instytucjonalne a przestrzeganie prawa ( <i>compliance</i> ) ..... | 121 |
| 3.2. Kapitał społeczny .....                                                       | 122 |
| 3.2.1. Kapitał społeczny jako czynnik warunkujący przestrzeganie prawa .....       | 123 |
| 3.2.2. Kapitał społeczny jako źródło wsparcia i zasobów .....                      | 126 |
| 3.2.3. Kapitał społeczny a dobrostan .....                                         | 127 |
| 3.2.4. Kapitał społeczny a zdrowie .....                                           | 128 |
| 3.2.5. Nierówności w wykorzystaniu kapitału społecznego .....                      | 130 |
| 3.2.6. Wpływ kryzysu na kapitał społeczny .....                                    | 131 |
| 3.2.7. Kapitał społeczny a odporność społeczności .....                            | 132 |

## Rozdział 4

|                                                                                     |     |
|-------------------------------------------------------------------------------------|-----|
| KOMUNIKOWANIE W PANDEMII .....                                                      | 135 |
| 4.1. Wpływ mediów na zdrowie psychiczne w trakcie pandemii .....                    | 135 |
| 4.1.1. Dezinformacja w czasie pandemii COVID-19 .....                               | 136 |
| 4.1.2. Dlaczego fałszywe informacje tak szybko się rozprzestrzeniają .....          | 138 |
| 4.1.3. Działania mające na celu zwalczanie dezinformacji związanej z COVID-19 ..... | 140 |
| 4.1.4. Odporność na fałszywe informacje .....                                       | 144 |
| 4.2. Komunikowanie ryzyka .....                                                     | 145 |
| 4.2.1. Proste i jednoznaczne komunikaty .....                                       | 146 |
| 4.2.2. Odpowiednie sformułowanie przekazu .....                                     | 147 |
| 4.2.3. Model komunikowania zagrożenia .....                                         | 148 |

## Rozdział 5

|                                                                |     |
|----------------------------------------------------------------|-----|
| PODSUMOWANIE .....                                             | 153 |
| 5.1. Emocje regulują podejmowanie decyzji prozdrowotnych ..... | 153 |
| 5.2. Percepcja ryzyka .....                                    | 155 |
| 5.3. Podejmowanie decyzji w pandemii .....                     | 158 |
| 5.4. Przekonania, ideologia, wartości .....                    | 159 |
| 5.5. Poszukiwanie informacji .....                             | 161 |
| 5.6. Zaufanie do instytucji .....                              | 163 |

|                                   |     |
|-----------------------------------|-----|
| 5.7. Kapitał społeczny .....      | 165 |
| 5.8. Komunikowanie zagrożeń ..... | 167 |

## CZĘŚĆ DRUGA

|                                               |            |
|-----------------------------------------------|------------|
| <b>SPOŁECZEŃSTWA W OBLICZU PANDEMII .....</b> | <b>171</b> |
|-----------------------------------------------|------------|

### Rozdział 6

*Piotr Kłodkowski i Anna Siewierska-Chmaj*

#### PANDEMIA A RÓŻNICE KULTUROWE

|                                                             |     |
|-------------------------------------------------------------|-----|
| WYBRANE PRZYKŁADY ZE ŚWIATA ISLAMU I HINDUIZMU .....        | 173 |
| 6.1. Muzułmanie wobec pandemii .....                        | 177 |
| 6.2. Pandemia COVID-19 a hinduizm – wybrane przykłady ..... | 187 |
| 6.3. Uwagi końcowe .....                                    | 191 |

### Rozdział 7

*Jarosław Górniak, Seweryn Krupnik, Maciej Koniewski*

|                                                                       |     |
|-----------------------------------------------------------------------|-----|
| PAŃSTWA WOBEC PANDEMII. PERSPEKTYWA PORÓWNAWCZA .....                 | 195 |
| 7.1. Wstęp .....                                                      | 195 |
| 7.2. Interwencje ukierunkowane na zatrzymanie pandemii .....          | 200 |
| 7.3. Kluczowe decyzje, które należy podjąć przed analizą danych ..... | 210 |
| 7.4. Wyniki .....                                                     | 214 |
| 7.5. Wnioski .....                                                    | 218 |

|                    |     |
|--------------------|-----|
| BIBLIOGRAFIA ..... | 221 |
|--------------------|-----|

|                        |     |
|------------------------|-----|
| BIOGRAMY AUTORÓW ..... | 271 |
|------------------------|-----|